

До разової спеціалізованої вченої ради ДФ 2023-45

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, доцента

Федчишина Сергія Анатолійовича

на дисертацію Зоріної Оксани Григорівни на тему

«Правове регулювання переміщення ветеринарних препаратів

через митний кордон України», поданої на здобуття

ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційної роботи. В сучасних умовах здійснення та розширення зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі з державами-членами Європейського Союзу, важливого значення набуває вдосконалення правового регулювання переміщення товарів через митний кордон України. Безпосередньо це стосується й переміщення через митний кордон України ветеринарних препаратів як специфічних товарів, вдосконалення законодавства України у цій сфері та приведення його у відповідність до європейських стандартів. Імпорт та експорт ветеринарних препаратів визнається однією із важливих складових сучасної зовнішньоекономічної діяльності. Однак, привертає увагу, що чинне законодавство України у цій сфері вирізняється недоліками, а існуюча в Україні система державного контролю за переміщенням ветеринарних препаратів через митний кордон не є досконалою, що разом з іншими чинниками у підсумку створює умови для ввезення в Україну незареєстрованих, фальсифікованих та

контрабандних ветеринарних препаратів та їх обіг на території держави. Як свідчать статистичні данні, у період 2019-2021 рр. на ветеринарному ринку України спостерігається невпинне зростання незареєстрованих, фальсифікованих і контрабандних ветеринарних препаратів, що негативно впливає на здоров'я тварин, навколишнє середовище, продовольчу та митну безпеку держави тощо. Наведені обставини підтверджують актуальність дисертаційної роботи О. Г. Зоріної.

Поряд з цим, підкреслимо, що тематика дисертаційного дослідження узгоджується із положеннями Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, що ратифікована Верховною Радою України 16.09.2014 р.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій, обґрунтованість результатів дослідження. Вивчення рукопису дисертації та наукових публікацій здобувачки свідчить про високий науковий рівень їх виконання та належну обґрунтованість теоретичних положень, висновків, пропозицій та рекомендацій. Поставлена мета дисертаційної роботи досягнута, а всі завдання виконані. Належній обґрунтованості та достовірності результатів дисертаційного дослідження, насамперед, сприяло вдале обрання та застосування при підготовці роботи комплексу методів науково-дослідної діяльності (діалектичний, формально-догматичний, порівняльно-правовий, історико-правовий та ін.). Наведене дозволяє стверджувати, що здобувачка набула необхідних дослідницьких компетентностей та здатна ефективно застосовувати методи наукового пізнання, що забезпечують проведення дослідження на належному рівні.

При підготовці дисертаційного дослідження здобувачкою проаналізовано та використано значну кількість нормативно-правових актів, наукових праць та інших джерел (список використаних джерел до роботи нараховує більше 250 посилань). Зокрема, науково-теоретичне підґрунтя дисертаційної роботи складають праці вітчизняних та зарубіжних науковців із теорії держави та права, публічного

управління та адміністрування, адміністративного, митного, міжнародного та інших галузей права, зокрема таких вчених як В. Б. Авер'янов, Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, Є. В. Додін, О. О. Дмитрик, О. М. Дорошева, Ю. М. Дьомін, С. В. Ківалов, Т. О. Коломоєць, О. О. Крестянінов, І. М. Резнік, Н. О. Коваль, Д. В. Лученко, І. В. Тулянцева, В. В. Прокопенко, Б. А. Кормич, Ю. Д. Кунєв, М. П. Кучерявенко, А. В. Мазур, В. Я. Настюк, Д. В. Приймаченко, С. Г. Стеценко, С. А. Федчишин, Д. С. Цаліна, В. В. Ченцов, О. М. Шевчук, М. Г. Шульга та ін.

Нормативну основу дослідження склали Конституція України, міжнародні договори України, Митний кодекс України, Закон України «Про ветеринарну медицину» та інші закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства фінансів України, а також нормативно-правові акти інших державних органів України. У контексті предмета дослідження здобувачка зверталась й до актуальних документів Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин та інших міжнародних організацій, регламентів та директив Європейського Союзу, а також до митного законодавства іноземних держав (Великої Британії, Ісландії, Італії, Канади, Румунії, ФРН, Хорватії та ін.). Емпіричну основу дослідження становлять статистичні показники, акумульовані відповідними вітчизняними і міжнародними організаціями з питань переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон та ін.

Наукова новизна представлених результатів проведених досліджень. Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної праці О. Г. Зоріної полягає в тому, що подана робота є одним із перших у науці адміністративного та митного права комплексним дослідженням, присвяченим виявленню особливостей переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон України в межах його правового регулювання і встановлення напрямів його удосконалення із врахуванням зарубіжного досвіду та проблем правозастосування. Проведений аналіз змісту дисертаційного дослідження дозволяє зробити висновок про

наявність елементів наукової новизни. З-поміж найбільш суттєвих наукових положень та висновків у поданій дисертації можна відзначити такі:

- визначено специфіку адміністративно-правового статусу суб'єктів, які беруть участь у переміщенні ветеринарних препаратів через митний кордон, шляхом з'ясування їх ролі, розмежування повноважень тощо;

- охарактеризовано наукові підходи щодо виокремлення елементів заходів митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон, до яких віднесено: мито, митна вартість, країна походження товарів, українська класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності;

- здійснено аналіз нормативно-правових актів, які регулюють переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон України та виокремлено їх види;

- виділено перелік основних заходів нетарифного регулювання при переміщенні ветеринарних препаратів через митний кордон, а саме: ліцензування імпорту, експорту ветеринарних препаратів; заборона ввезення окремих ветеринарних препаратів; сертифікація ветеринарних препаратів при їх імпорті та експорті; дозволи державних органів та проведення заходів офіційного контролю; державна реєстрація ветеринарних препаратів, вимоги до їх упаковки та маркування тощо;

- проаналізовано підстави адміністративної відповідальності за порушення митних правил при переміщенні ветеринарних препаратів через митний кордон, що дозволило встановити ознаки відповідних складів адміністративних проступків, здійснити їх характеристику, з'ясувати особливості їх елементів залежно від об'єкту, суб'єкту, об'єктивної та суб'єктивної сторони;

- до форм міжнародного співробітництва при переміщенні ветеринарних препаратів через митний кордон запропоновано віднести: участь та укладання двосторонніх та багатосторонніх договорів, виконання зобов'язань існуючих міжнародних договорів; членство в міжнародних митних організаціях та інших

міжнародних організаціях у цій сфері; дотримання загальноприйнятих принципів, норм і стандартів міжнародного митного права з питань транскордонного переміщення ветеринарних препаратів;

– визначено шляхи удосконалення законодавства з питань переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон в контексті інтеграції України до ЄС, проблем правозастосування, із використанням позитивного зарубіжного досвіду таких країн як Великобританія, Ісландія, Італія, Хорватія, Румунія, ФРН та інші, з обґрунтуванням можливості і доцільності його використання в Україні.

Структура дисертаційної роботи зумовлена метою, завданнями і предметом дослідження та має логічну побудову. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять дванадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 215 сторінок, у т. ч. основного тексту – 178 сторінок. *Розділ 1 «Теоретико-правова характеристика порядку переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон України»*, який містить чотири підрозділи, присвячений дослідженню наукових підходів з питань переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон, аналізу ветеринарних препаратів як категорії митного права, з'ясуванню сутності основних категорій митного права щодо ветеринарних препаратів, аналізу та характеристиці принципів переміщення досліджуваного товару (с. 18-56). У *розділі 2 «Організаційно-правовий механізм переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон України»*, який містить п'ять підрозділів, охарактеризовано адміністративно-правовий статус суб'єктів, які беруть участь у такому переміщенні, розкрито форми та методи митного контролю та митного оформлення, застосування заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання, підходи до їх класифікації, проаналізовано проблеми адміністративної відповідальності за порушення митних правил при переміщенні ветеринарних препаратів через митний кордон (с. 75-134). *Розділ 3 «Міжнародне співробітництво*

та напрямки удосконалення законодавства, що регламентує переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон України» містить три підрозділи та присвячений аналізу: міжнародного співробітництва при переміщенні ветеринарних препаратів через митний кордон (с. 139-146); зарубіжного досвіду правового регулювання переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон України (с. 147-158); напрямків удосконалення законодавства з питань переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон (с. 159-168).

Зауваження щодо змісту дисертаційної роботи та дискусійні положення.

У цілому позитивно оцінюючи проведену наукову роботу та визнаючи її вагоме науково-практичне значення, варто звернути увагу на окремі дискусійні положення дисертації, а також висловити наступні зауваження:

1. У підрозділі 1.1 дисертації здобувачка вказує на розподіл ветеринарних препаратів на дві групи – «ветеринарні лікарські засоби» та «біоциди» (біоцидні продукти), який передбачений нормами Закону України «Про ветеринарну медицину» (с. 24). Водночас, хотілося б почути міркування здобувачки стосовно специфіки митних формальностей щодо біоцидів (біоцидних продуктів) при їх експорті та імпорті як для фізичних, так і для юридичних осіб ?
2. У підрозділі 2.4 дисертаційної роботи здобувачка детально аналізує заходи нетарифного регулювання при переміщенні ветеринарних препаратів через митний кордон, визначає критерії їх класифікації (с. 127). Проте, видається, що більше уваги необхідно було б приділити характеристиці такого заходу нетарифного регулюванням у цій сфері як ліцензування імпорту ветеринарних лікарських засобів. У зв'язку із цим постає необхідність у додаткових поясненнях здобувачки стосовно бачення цього питання.

3. У дисертації здобувачка, здійснюючи класифікацію рецептурних ветеринарних лікарських засобів (с. 25), виокремлює такий їх різновид як «ветеринарні лікарські засоби, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини або їх прекурсори». Однак, привертає увагу, що у подальшому не здійснюється їх характеристика в контексті процедур митного контролю та митного оформлення, які мають окрему специфіку. Відзначимо, що саме із відповідною категорією лікарських засобів значною мірою пов'язується ризик порушення митних правил. У зв'язку з цим хотілося б почути думку здобувачки щодо означеного зауваження?

Однак, необхідно підкреслити, що сформульовані критичні зауваження здебільшого мають дискусійний характер і тому суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої дисертаційної роботи.

Практичне значення результатів дослідження полягає, зокрема, в тому, що його висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані: *а) у науково-дослідницькій діяльності* – для подальшої розробки проблем з питань переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон (акт впровадження у навчальний процес та науково-дослідну діяльність Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого від 04.09.2023 року); *б) у правотворчості* – в діяльності компетентних органів при реформуванні митного законодавства, зокрема, при підготовці змін чи доповнень до Митного кодексу України, до інших законів України та підзаконних нормативно-правових актів у відповідній сфері; *в) у правозастосвній діяльності* – з метою вдосконалення правоохоронними та іншими органами державної влади, митними органами практики застосування законодавства з питань переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон (акт впровадження у практичну діяльність Харківської митниці як відокремленого підрозділу Державної митної служби України від 07.09.2023 р.; акт впровадження у практичну діяльність Головного управління Державної

податкової служби у Харківській області від 05.09.2023 р.); г) у навчальному процесі – під час підготовки відповідних розділів підручників, навчальних посібників, текстів лекцій і навчально-методичних рекомендацій з навчальних курсів «Адміністративне право», «Адміністративне судочинство», «Митне право», а також у процесі їх викладання та при розробленні нових навчальних програм спецкурсів/навчальних дисциплін з досліджуваної тематики (акт впровадження у навчальний процес та науково-дослідну діяльність Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого від 04.09.2023 р.).

Повнота викладу матеріалів дисертації у публікаціях здобувачки та апробація результатів дослідження. Положення дисертації знайшли достатньо повне відображення у наукових працях здобувачки. Основні результати дисертації викладені у восьми публікаціях здобувачки, з яких чотири наукових статті, з них три опубліковані у виданнях України, що визначені як фахові з юридичних наук, та одна – у зарубіжному науковому виданні, а також чотирьох тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Результати дисертації належним чином апробовані на міжнародних науково-практичних заходах.

Дотримання вимог академічної доброчесності. Фактів академічного плагіату або інших порушень вимог академічної доброчесності у дисертаційній роботі та наукових публікаціях здобувачки рецензентом не виявлено.

Оцінка мови та стилю дисертації, відповідність змісту дисертації спеціальності, із якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота виконана українською мовою, стиль викладення – науковий. Дослідження правового регулювання переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон України є напрямом, що відповідає спеціальності 081 «Право».

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота «Правове регулювання переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон України» є самостійною кваліфікаційною науковою працею, що підготовлена з дотриманням вимог академічної доброчесності, містить нові належним чином науково обґрунтовані результати, розв'язує конкретне наукове завдання, є актуальним, завершеним і таким, що має теоретичну і практичну значущість дослідженням. Дисертаційна робота «Правове регулювання переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон України» відповідає вимогам, які висуваються у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – Зоріна Оксана Григорівна заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

С.А. Федчишин

Підпис *Федчишин С.А.*
Засвідчую
Нач. ВК *Р.Р.Р.*
24. 07. 2024 р.